

**HLAVNÉ MESTO SLOVENSKEJ
REPUBLIKY BRATISLAVA**

Primaciálne nám. 1, P. O. Box 192, 814 99 Bratislava 1

Váž. pani

Mgr. Katarína Bojanovská DiS.

VI GROUP spol. s r.o.

Roľnícka 157

831 07 Bratislava

Váš list
zo dňa 26.07.2022

Naše poradové číslo
**MAGS OUIIC 57842/2022-
494195**

Vybavuje / Linka
**Ing. arch. Katarína Záhorská
+421 2 59356 610**

V Bratislave
25.10.2022

VEC: Závazné stanovisko hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy k investičnej činnosti

investor:	VI GROUP spol. s r.o., Roľnícka 157, Bratislava
investičný zámer:	ZÓNA RODINNÝCH DOMOV_STRMÝ VRŠOK
žiadosť zo dňa:	26.07.2022, doplnená 21.10.2022
typ konania podľa stavebného zákona:	územné rozhodnutie
druh podanej dokumentácie:	dokumentácia pre územné rozhodnutie
spracovateľ dokumentácie:	ONA STUDIO s.r.o., Šalviová 36, Bratislava
zodpovedný projektant:	Ing. Ján Rendoš, autorizovaný stavebný inžinier 5502*1
dátum spracovania dokumentácie:	október 2022

Dňa 29.03.2022 bolo pod č. MAGS OUIIC 43207/2022-60289, 68446/2021 vydané vrátenie podania na žiadosť o záväzné stanovisko hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy k investičnej činnosti: „Zóna rodinných domov_Strmý vršok“ – Donská ulica, parc. č. xxxxxxxx xx, k. ú. Záhorská Bystrica, Bratislava IV, v ktorom boli zhrnuté požiadavky na dopracovanie projektovej dokumentácie, potrebné na posúdenie predloženého zámeru s Územným plánom hl. mesta SR Bratislavy, v znení zmien a doplnkov.

Dňa 26.07.2022 bola predložená nová žiadosť o vydanie záväzného stanoviska. K žiadosti je priložená upravená projektová dokumentácia, zohľadňujúca požiadavky uplatnené vo vydané písomnosti zo dňa 29.03.2022.

Aktuálne predložená projektová dokumentácia rieši návrh novej obytnej zóny rodinných domov v katastrálnom území Bratislava – Záhorská Bystrica, na Donskej ulici. Riešené územie je vymedzené ulicami Donská a Strmý vršok. Pozemok je mierne svahovitý – kontinuálne stúpa od ulice Donská po ulicu Strmý vršok. Na pozemku na nachádza vila, ktorá zostane zachovaná. Navrhovanú zónu tvorí 10 samostane stojacich rodinných domoch, umiestňovaných na úzkych pozemkoch. **Rodinné domy typu 2G+4i** (SO.103 – 106) majú 2NP, jednoduchý pôdorys s rozmermi 6,5 x 16,0 m a sú zastrešené sedlovou strechou s výškou hrebeňa + 7,800 m nad úrovňou podlahy prízemí ± 0,000 m. **Rodinné domy typu 1G+5i** (SO.101, 107, 108) majú 2NP, jednoduchý pôdorys s rozmermi 7,0 x 16,0 m a sú zastrešené sedlovou strechou s výškou hrebeňa + 8,05 m nad úrovňou podlahy prízemí ± 0,000 m. **Rodinné domy typu 5i** (SO.102, 109) majú 2NP, jednoduchý pôdorys s rozmermi 7,0 x 16,0 m a sú zastrešené sedlovou strechou s výškou hrebeňa + 8,05 m nad úrovňou podlahy prízemí ± 0,000 m. Rodinný dom

TELEFÓN
+421 2 5935 6111

EMAIL
info@bratislava.sk

IČO
00 603 481

ONLINE
www.bratislava.sk

typu 5,5M (SO.110) má 2 NP, jednoduchý pôdorys s rozmermi 5,5 x 16,0 m a je zastrešený sedlovou strechou s výškou hrebeňa + 7,300 m nad úrovňou podlahy prízemí ± 0,000 m.

Dopravné pripojenie stavby je riešené pokračovaním neverejnej účelovej cesty šírky 3,5 m s výhybňou a obratiskom pripojenej na Donskú ulicu v Záhorskej Bystrici. Počet parkovacích miest je pre každý rodinný dom navrhnutý v počte 3 stojiská/dom, situované sú, alebo v garáži (1 – 2 státia), ktorá je súčasťou niektorých rodinných domov, alebo na spevnených plochách pred každým domom.

Plošné bilancie a kapacitné údaje stavby uvedené v predloženej projektovej dokumentácii (za správnosť údajov zodpovedá jej spracovateľ):

- výmera záujmového územia celkom:	7 964,00 m²
- zastavaná plocha spolu:	1 375,00 m²
o zastavaná plocha RD typ 2G+4i – SO.103 - 106:	104,00 m ²
o zastavaná plocha RD typ 1G+5i – SO.101, 107, 108:	112,00 m ²
o zastavaná plocha RD typ 5i – SO.102, 109:	112,00 m ²
o zastavaná plocha RD typ 5,5M:	88,00 m ²
o zastavaná plocha existujúca vila:	311,00 m ²
- podlažná plocha nadzemných podlaží spolu:	2750,00 m²
o podlažná plocha RD typ 2G+4i – SO. 103 - 106:	208,00 m ²
o podlažná plocha RD typ 1G+5i – SO. 101, 107, 108:	224,00 m ²
o podlažná plocha RD typ 5i – SO.102, 109:	224,00 m ²
o podlažná plocha RD typ 5,5M:	176,00 m ²
o podlažná plocha existujúca vila:	622,00 m ²
- zeleň:	
na teréne:	4569,00 m²
- spevnené plochy:	2020,00 m²
- počet bytov - návrh:	10
- počet podlaží PP/NP:	0/2
- počet parkovacích miest - návrh:	30 (3pm/RD)

Hlavné mesto Slovenskej republiky ako dotknutý orgán podľa § 140a ods. 2 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov vydáva záväzné stanovisko podľa § 140a ods. 3 a ods. 4, § 140b citovaného zákona a § 4 ods. 3 písm. d) a písm. j) zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov:

Posúdenie stavby vo vzťahu k Územnému plánu hlavného mesta SR Bratislavy, rok 2007, v znení zmien a doplnkov 01, 02, 03, 05, 06 a 07 (ďalej len „ÚPN“).

Pre územie, ktorého súčasťou sú **záujmové pozemky reg. „C“ parc. č. xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xx, k.ú. Záhorská Bystrica, ÚPN stanovuje:**

Funkčné využitie územia:

- **OBYTNÉ ÚZEMIA, málopodlažná zástavba obytného územia, číslo funkcie 102, stabilizované územie (časť územia), rozvojové územie, kód C (časť územia)**

Podmienky funkčného využitia plôch: územia slúžiace pre bývanie v rodinných domoch a bytových domoch do 4 nadzemných podlaží a k nim prislúchajúce nevyhnutné zariadenia - v súlade s významom a potrebami územia stavby občianskeho vybavenia, zeleň, ihriská, vodné plochy ako súčasť parteru a plôch zelene, dopravné a technické vybavenie, garáže, zariadenia pre požiarnu ochranu a civilnú obranu.

V stabilizovaných územiach charakteru rodinnej zástavby sa málopodlažné bytové domy nepripúšťajú. Premiešané formy rodinnej a málopodlažnej bytovej zástavby sa preferujú v rozvojových územiach, málopodlažné bytové domy sa umiestňujú prednostne

ako prechodové formy medzi viacpodlažnou bytovou zástavbou a rodinnou zástavbou alebo ako kompozičná kostra málopodlažnej zástavby.

Podiel funkcie bývania musí tvoriť minimálne 70% z celkových podlažných plôch nadzemnej časti zástavby funkčnej plochy.

Do počtu nadzemných podlaží sa nezahŕňa podkrovie alebo posledné ustupujúce podlažie, ak jeho zastavaná plocha je menšia ako 50% zastavanej plochy predchádzajúceho podlažia.

Spôsoby využitia funkčných plôch

Prevládajúce: rôzne formy zástavby rodinných domov.

Prípustné: v území je prípustné umiestňovať najmä - bytové domy do 4 nadzemných podlaží, zeleň líniovú a plošnú, zeleň pozemkov obytných budov, vodné plochy ako súčasť parteru a plôch zelene, zariadenia a vedenia technickej a dopravnej vybavenosti pre obsluhu územia.

Prípustné v obmedzenom rozsahu: v území je prípustné umiestňovať v obmedzenom rozsahu najmä zariadenia občianskej vybavenosti lokálneho významu rozptýlené v území alebo ako vstavané, zariadenia telovýchovy a voľného času rozptýlené v území, solitérne stavby občianskej vybavenosti slúžiace širšiemu územiu, zariadenia drobných prevádzok služieb, zariadenia na separovaný zber komunálnych odpadov miestneho významu vrátane komunálnych odpadov s obsahom škodlivín z domácností.

Nepripustné: v území nie je prípustné umiestňovať najmä - zariadenia s negatívnymi účinkami na stavby a zariadenia v ich okolí, málopodlažné bytové domy v stabilizovaných územiach rodinných domov, bytové domy nad 4 nadzemné podlažia, stavby občianskej vybavenosti areálového typu s vysokou koncentráciou návštevníkov a nárokov na obsluhu územia, stavby na individuálnu rekreáciu, areály priemyselných podnikov, zariadenia priemyselnej a poľnohospodárskej výroby, skladové areály, distribučné centrá a logistické parky, stavebné dvory, ČSPH s umyvárňou automobilov a plničkou plynu, zariadenia odpadového hospodárstva okrem prípustných v obmedzenom rozsahu, tranzitné vedenia technickej vybavenosti nadradeného významu, stavby a zariadenia nesúvisiace s funkciou.

Intenzita využitia územia:

Parcely sú súčasťou územia, ktorého časť je definovaná ako **stabilizované územie**. Stabilizované územie je územie mesta, v ktorom ÚPN ponecháva súčasné funkčné využitie, predpokladá mieru stavebných zásahov prevažne formou dostavieb, prístavieb, nadstavieb, prestavieb a novostavieb, pričom sa zásadne nemení charakter stabilizovaného územia.

Merítkom a limitom pre novú výstavbu v stabilizovanom území je najmä charakteristický obraz a proporcie konkrétneho územia, ktoré je nevyhnutné pri obstarávaní podrobnejších dokumentácií alebo pri hodnotení novej výstavby v stabilizovanom území akceptovať, chrániť a rozvíjať. Posudzovanie dostavieb, prestavieb, nadstavieb a novostavieb v rámci stabilizovaných území sa uskutočňuje na základe ukazovateľov intenzity využitia územia vo funkčnej ploche.

Z celomestského pohľadu nie je možné, ani účelné obsiahnuť detail a zložitost', ktorú predstavuje stavba v stabilizovanom území. Ak nový návrh nerešpektuje charakteristické princípy, ktoré reprezentujú existujúcu zástavbu a vnáša do zástavby neprijateľný kontrast resp. neúmerne zaťaženie pozemku, nie je možné takúto stavbu v stabilizovanom území umiestniť.

Z hľadiska väzby novej zástavby k pôvodnej štruktúre je potrebné zohľadniť:

- **vo vonkajšom meste** sa mení v rámci stabilizovaných území charakter zástavby mestského typu, prevláda uličná zástavba lemujúca mestské komunikácie. Pre vonkajšie územie sú charakteristické komplexy zástavby, areály, územia bytovej zástavby sídliskového typu a rozsiahle územia najmä izolovanej zástavby rodinných domov. V dotváraní územia je rovnako ako v predošlých prípadoch potrebné rešpektovať diferencovaný prístup podľa jednotlivých typov existujúcej zástavby a nie je možné ho generalizovať stanovením jednotnej regulácie intenzity využitia pre celú stabilizovanú funkčnú plochu. Lokalizácia novej zástavby v stabilizovanom území vonkajšieho mesta musí byť riešená na podrobnejšej zonálnej úrovni.

Základným princípom pri stanovení regulácie stabilizovaných území v meste je uplatniť požiadavky a regulatívy funkčného dotvárania územia na zvýšenie kvality prostredia (nielen zvýšenie kvality zástavby, ale aj zvýšenie prevádzkovej kvality územia).

Časť záujmovej lokality je definovaná ako **rozvojové územie**. V rámci rozvojového územia je navrhovaná nová výstavba na doteraz nezastavaných plochách, zásadná zmena funkčného využitia, alebo zmena spôsobu zástavby veľkého rozsahu. V danom území územný plán stanovuje nasledovné regulatívy intenzity využitia územia, viažuce sa k určenému funkčnému využitiu **pre vonkajšie mesto** - regulačný kód **C**:

Kód regul.	IPP max.	Kód funkcie	Názov urbanistickej funkcie	Priestorové usporiadanie	IZP max.	KZ min.
C	0,6	102	Málopodlažná bytová zástavba	RD - pozemok 480 - 600m²	0,25	0,40
				RD - pozemok 600 - 1000 m ²	0,22	0,40
				radové RD - pozemky 300 - 450 m ²	0,32	0,25
				átriové RD - pozemky 450 m ²	0,50	0,20
				bytové domy	0,30	0,35

Poznámka:

- *index podlažných plôch (IPP), udáva pomer celkovej výmery podlažnej plochy nadzemnej časti zástavby k celkovej výmere vymedzeného územia funkčnej plochy, príp. jej časti. Je formulovaný ako maximálne prípustná miera využitia územia. Výhodou tohto ukazovateľa je zrozumiteľnosť a jednoznačnosť stanovenej požiadavky a jednoduchá možnosť vyjadrenia ďalších naväzných ukazovateľov, kritérií a odporúčaní,*
- *index zastavaných plôch (IZP) udáva pomer súčtu zastavaných plôch vo vymedzenom území funkčnej plochy, príp. jej časti k celkovej výmere vymedzeného územia. Je stanovený v závislosti na polohe a význame konkrétneho územia, na spôsobe funkčného využitia a na druhu zástavby,*
- *koeficient zelene (KZ) udáva pomer medzi započítateľnými plochami zelene (zeleň na rastlom teréne, zeleň nad podzemnými konštrukciami) a celkovou výmerou vymedzeného územia. V regulácii stanovuje nároky na minimálny rozsah zelene v rámci regulovanej funkčnej plochy a pôsobí vo vzájomnej previazanosti s vlastnou funkciou. Stanovený je najmä v závislosti na spôsobe funkčného využitia a polohe rozvojového územia v rámci mesta, podiel započítateľných plôch zelene v území (m²) = KZ x rozloha funkčnej plochy (m²).*

Na základe výsledkov posúdenia vo vzťahu k ÚPN uvádzame:

- **z hľadiska funkčného využitia:**

- vo funkčnom využití územia: málopodlažná zástavba obytného územia, kód funkcie 102, patria rodinné domy medzi prevládajúce spôsoby využitia funkčnej plochy; komunikácie sú ako zariadenia a vedenia technickej a dopravnej vybavenosti prípustným spôsobom využitia funkčnej plochy;

- **z hľadiska intenzity využitia záujmovej lokality** (podľa metodiky ÚPN na základe vykonaných prepočtov pri posudzovaní stavby):

- Riešené územie je rozdelené na časť územia, definovaného ako stabilizované územie (SZ časť pri ulici Donská), kde sa nachádza komunikácia, časť územia definovaného ako rozvojové územie, kód C (v hĺbke územia) s navrhovanou výstavbou rodinných domov a opäť časť územia, definovaného ako stabilizované územie (JV časť na konci riešeného územia), kde sa navrhuje jeden z rodinných domov. Vo vyhodnotení bolo územie rozčlenené na časť rozvojového územia a časť stabilizovaného územia. V riešenom území je najviac intenzívne zastavaná časť rozvojového územia (existujúca vila a 9 x rodinný dom). V rámci stabilizovaného územia bol vyhodnotený z hľadiska intenzity využitia územia iba rodinný dom SO.110 vo vzťahu k jeho riešenému územiu (bez časti stabilizovaného územia popri ulici Donská, kde sa nachádza prístupová cesta).

z hľadiska urbanisticko – architektonického riešenia:

- investičný zámer v predloženom rozsahu (rodinný dom SO.110) považujeme z hľadiska dosahovanej hodnoty IPP vo vzťahu k záujmovému pozemku za max. prípustný **v stabilizovanom území;**

z hľadiska riešenia technického vybavenia:

pripomienky, ktoré je potrebné zapracovať do projektovej dokumentácie predkladanej stavebnému úradu na príslušné konanie:

- do situácie je potrebné označiť spôsob vypádovania prístupovej komunikácie a priestor, kde bude dažďová voda vsakovať;
- doplniť hydrotechnický výpočet množstva zrážkových vôd z komunikácie a návrh vhodného vsakovacieho zariadenia;
- doplniť hydrotechnické výpočty množstva zrážkových vôd pre každý dom samostatne a navrhnuť potrebný objem vsakovacieho objektu;
- doplniť hydrogeologický posudok s posúdením možnosti infiltrácie zrážkových vôd do podlažia a stabilitu svahu pri vsakovaní 10 vsakov;
- SHMÚ v termíne 08/2021 aktualizoval návrhové intenzity dažďa pre Bratislavu, ktoré sa zvýšili. Pri výpočtoch potrebného objemu retenčných prvkov z návrhovej zrážky v území je potrebné použiť aktualizovanú 50-ročnú návrhovú privalovú zrážku $p=0,02$, trvajúcu 120 min., s intenzitou $i=80$, 6 l.s - 1.ha - 1 a súčiniteľ odtoku zo striech, spevnených plôch a komunikácií $k=1$, aby nebol podhodnotený potrebný zachytý objem pre privalovú zrážku; požiadavka je koordinovaná s Okresným úradom Bratislava, SVP, š.p., BVS, a.s. a SHMÚ;
- podmienkou pre návrh vsakovania dažďových vôd je znalosť geologických, hydrogeologických pomerov a vsakovacích schopností horninového prostredia, ktoré určuje priestorové a objemové nároky vsakovacích zariadení;

z hľadiska ochrany životného prostredia:

- vykonávať investičnú činnosť v súlade s ustanoveniami všeobecne záväzného nariadenia hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy č. 5/2018 zo dňa 07.09.2018 o starostlivosti o verejnú zeleň a ochrane drevín, ktoré sú súčasťou verejnej zelene na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy;
- umiestniť kontajnery resp. zberné nádoby pre komunálny odpad na vlastnom pozemku za dodržania hygienických, estetických a protipožiarnych podmienok; umiestnenie riešiť tak, aby obsluha zberného vozidla mala prístup na manipuláciu s odpadom;

z hľadiska tvorby zelene/ adaptácie na zmenu klímy rešpektovať ÚPN Zmeny a doplnky 07, kapitolu 12.7. Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy:

- všetky aj spevnené povrchy na pozemku realizovať ako povrchy priepustné pre zrážkovú vodu umožňujúce prirodzené zadržiavanie zrážkovej vody v území;
- zrážkovú vodu zo striech a zo spevnených plôch na pozemku odvádzať do retenčných nádrží resp. prirodzených vsakov (dažďové záhrady, suché poldre a pod.), odporúčame následné hospodárenie so zrážkovými vodami na polievanie, využitie tzv. šedej vody a pod.;
- výsadba sprievodnej izolačnej zelene, ktorá predstavuje líniovú vegetačnú štruktúru tvorenú vzrastlou drevinnou vegetáciou s podrastom kríkov robí územie odolnejším voči dopadom zmeny klímy a zároveň rastie schopnosť územia zadržiavať zrážkovú vodu z privalových dažďov, plní nielen ochrannú ale aj estetickú funkciu;
- z hľadiska zamedzovania prílišného prehrievania stavieb odporúčame voľbu svetlých materiálov a farieb na fasáde objektu;
- z dôvodu prirodzeného ochladzovania fasád odporúčame realizovať tieto alebo ich časti ako vegetačné fasády;
- pri krajinárskom návrhu prírodných vegetačných plôch je dôležité, aby neboli monofunkčné a monokultúrne s obmedzením len na estetickú funkciu, riešenie by malo podporiť multifunkčnosť a biodiverzitu v území;

- v ďalšom stupni projektovej dokumentácie riešiť projekt sadových úprav (vyváženou kombináciou nízkej a vysokej zelene) a zlepšiť kondíciu územia z hľadiska zadržovania zrážkovej vody napr. výškou substrátu nad konštrukciami ako aj prírodnými vodozadržnými opatreniami.

UPOZORNENIE:

z hľadiska riešenia dopravného vybavenia:

- dokumentácia predkladá projekt do územia, kde nie je spracovaný spodrobňujúci územnoplánovací podklad, ktorým by sa usmerňovala investičná činnosť celoplošne. Dopravné pripojenia na Donskú ulicu sú situované vo veľmi malej vzdialenosti od seba a napájajú sa vjazdom, ktorý slúžil pôvodne v stabilizovanom území pre jeden rodinný dom. Teraz napája viaceré rozvojové pozemky, pričom nedochádza k ich vnútroreprezentačným väzbám v území. Takýto rozvoj považujeme v tejto lokalite už dlhodobo za nekonceptný a neekonomický, ako prejav živelného rozvoja. Pre ďalší postup sme odporúčali stanoviť koncepciu a komplexne vyštudovať územie ležiace východne od Donskej ulice, ktoré sa transformuje zo záhrad na pozemky so zástavbou rodinných domov. Nakoľko zahusťovanie pôvodnej obce s historickými pozostatkami (úzke ulice bez chodníkov, neprehľadné križovatky neštandardného tvaru) nebolo preverené štúdiom a neboli vyhodnotené vplyvy zahusťovania výstavby na dopravu;
- *projektová dokumentácia obsahuje výkres výhľadového riešenia dopravného koridoru medzi Nevskou a Donskou ulicou. Takéto riešenie je však výlučne výhľadovým a dopravné pripojenie 10 RD zostáva riešené cez Donskú ulicu v zmysle pôvodne predloženej projektovej dokumentácie;*

V prípade, že súčasťou stavby je zriadenie nového vjazdu (pripojenia), resp. úprava alebo zrušenie existujúceho vjazdu z dotknutej komunikácie na susednú nehnuteľnosť, je pre územné konanie potrebné doložiť záväzné stanovisko príslušného cestného správneho orgánu.

K zásahu do komunikácií/chodníkov je potrebný súhlas príslušného správcu komunikácie/chodníka.

Toto záväzné stanovisko k investičnej činnosti nenahrádza záväzné stanoviská hlavného mesta SR Bratislavy, vydávané v rámci iných konaní.

Toto záväzné stanovisko k investičnej činnosti nenahrádza stanovisko hlavného mesta SR Bratislavy ako prípadného vlastníka nehnuteľností dotknutých predmetnou stavbou, s ktorými investičný zámer uvažuje, prípadne sú susediacimi nehnuteľnosťami, ani nezakladá právo na odpredaj, prípadne uzatvorenie nájomného, resp. iného právneho vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam vo vlastníctve mesta.

V prípade, ak stavebník nenadobudne vlastnícke, resp. iné právo k nehnuteľnostiam, s ktorými uvažoval pri riešení investičného zámeru, hlavné mesto SR Bratislava si vyhradzuje právo na posúdenie upraveného riešenia investičného zámeru, ktoré vyplynulo z tejto skutočnosti.

Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava ako dotknutý orgán podľa § 140a ods. 2 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov dáva žiadateľovi do pozornosti, že podľa § 140b ods. 3 stavebného zákona, veta prvá, je dotknutý orgán viazaný obsahom svojho predchádzajúceho záväzného

stanoviska, ktoré vo veci vydal; to neplatí, ak došlo k zmene ustanovení právneho predpisu, podľa ktorých dotknutý orgán záväzné stanovisko vydal, alebo k podstatnej zmene skutkových okolností, z ktorých dotknutý orgán vychádzal.

Príloha: potvrdené výkresy: Architektonická situácia plôch, M 1:750

Co: MČ Bratislava – Záhorská Bystrica
potvrdené výkresy: Architektonická situácia plôch, M 1:750
Magistrát ODI, RTI, OUIC – archív

S pozdravom

Ing. arch. Matúš Vallo v.r.
primátor